

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 17-05-2021 r.

Adam Bodnar

XI.505.10.2020.FR

Pan
Jarosław Stawiarski
Marszałek
Województwa Lubelskiego
ePUAP

Szanowny Panie Marszałku!

Pismem z 27 maja 2020 r. (znak: EMPL/REGIO/JC/db (2020) 8845638) Komisja Europejska – Dyrektor Generalny ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego oraz Dyrektor Generalny ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej – zwrócili się do polskich instytucji zarządzających i beneficjentów środków finansowych unijnej polityki spójności, tj. marszałków województw: lubelskiego, łódzkiego, małopolskiego, podkarpackiego, świętokrzyskiego – o wyjaśnienia, czy fundusze Unii Europejskiej są i będą wydatkowane zgodnie z horyzontalną zasadą niedyskryminacji. Pismo związane było z faktem przyjęcia m.in. przez Sejmik Województwa Lubelskiego oraz niektóre gminy i powiaty z obszaru województwa lubelskiego **uchwał ws. przeciwdziałania „ideologii LGBT”**, które mogą być, zdaniem Komisji Europejskiej, uznane za **niezgodne z zasadą równego traktowania**. Autorzy pisma zwrócili uwagę, że takie działanie organów władzy publicznej jest **sprzeczne z wartościami określonymi w art. 2 TUE oraz może naruszać zakaz dyskryminacji i molestowania ze względu na orientację seksualną w zatrudnieniu**, zawarty w dyrektywie Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającej ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy (Dz. U. UE L 303, 02/12/2000 P.0016-0022). Wyrazili tym samym obawę co do możliwego **nierównego traktowania osób LGBTI** (lesbijek, gejów, osób biseksualnych, transpłciowych i interpłciowych) przez beneficjentów funduszy unijnej polityki spójności, co jest równoznaczne z ryzykiem wydatkowania tych środków w sposób niezgodny z prawem unijnym.

W związku z wpływem odpowiedzi poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego – instytucji zarządzających funduszami, Dyrektorzy Generalni Komisji Europejskiej, w nawiązaniu do poprzedniej korespondencji, **ponownie zwrócili się m.in. do Marszałka Województwa Lubelskiego**. W piśmie z 25 września 2020 r. (nr Ares (2020)5040335) Dyrektorzy Generalni odnieśli się do wskazanych w odpowiedziach Marszałków Województw informacji dotyczących przeciwdziałania dyskryminacji w ramach dysponowania środkami finansowymi z funduszy polityki spójności. Zwrócili m.in. uwagę, że pomimo zapewnień władz lokalnych o niewiążącym charakterze rezolucji ws. przeciwdziałania „ideologii LGBT” nie można wykluczyć, iż mogą one stanowić **potencjalną zachętę do zachowań dyskryminacyjnych**. Dyrektorzy Generalni podkreślili też, że nie jest jasne, czy podejmowane działania antydyskryminacyjne, o których Marszałkowie Województw wspominali w swoich odpowiedziach, obejmowały także zapobieganie dyskryminacji ze względu na orientację seksualną. Zdaniem przedstawicieli KE, niektóre instytucje zarządzające napotkały trudności w ocenie ryzyka ewentualnej dyskryminacji ze względu na orientację seksualną w swoich regionach.

W związku z powyższymi wątpliwościami co do gwarancji ochrony prawnej osób LGBTI na terenie jednostek samorządu terytorialnego, które przyjęły uchwały ws. „ideologii LGBT”, przedstawiciele Komisji Europejskiej skierowali do Marszałków Województw **szereg rekomendacji** zmierzających do wzmocnienia ochrony przed dyskryminacją.

Wśród rekomendacji znalazły się przede wszystkim:

1. nawiązanie bezpośredniego kontaktu z przedstawicielami organizacji broniących praw osób LGBTI działających lokalnie w regionach lub w całym kraju oraz podjęcie współpracy z nimi w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji;
2. podpisanie kart różnorodności potwierdzających zobowiązanie instytucji zarządzających do działania na rzecz równego traktowania, niedyskryminacji i wspierania wszystkich mniejszości;
3. wyznaczenie osób pełniących funkcję koordynatorów ds. równości szans i niedyskryminacji;
4. organizowanie działań promocyjnych i komunikacyjnych, warsztatów i szkoleń w zakresie niedyskryminacji i zarządzania różnorodnością, w tym w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na orientację seksualną;
5. organizowanie działań edukacyjnych w powyższym zakresie, skierowanych zarówno do pracowników instytucji zarządzających zaangażowanych we wdrażanie europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych, jak i do podmiotów realizujących projekty oraz beneficjentów europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich, pełniąc także – na podstawie art. 18 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2020 r. poz. 2156, t.j.) – funkcję niezależnego organu do spraw równego traktowania, zdecydowanie podzielam zaniepokojenie Komisji Europejskiej możliwymi skutkami uchwał jednostek samorządu terytorialnego ws. przeciwdziałania tzw. „ideologii LGBT”. W całości popieram rekomendowane przez Komisję Europejską inicjatywy mające na celu przeciwdziałanie dyskryminacji kogokolwiek ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową na terenie jednostek samorządu terytorialnego, zwłaszcza na obszarach obowiązywania uchwał przeciwko tzw. „ideologii LGBT”.

Niezależnie od powyższego, moją uwagę w ostatnim czasie zwróciły udostępnione organizacji społecznej, w trybie dostępu do informacji publicznej i opublikowane w mediach społecznościowych¹, **informacje na temat przebiegu negocjacji Umowy Partnerstwa z Unią Europejską na lata 2021 – 2027**, dotyczące inwestowania przez Polskę **środków z funduszy unijnej polityki spójności**. Przedmiotem ww. informacji był tekst uwag Komisji Europejskiej do projektu Umowy Partnerstwa w wersji z dnia 18 stycznia 2021 r. oraz podająca te uwagi do wiadomości poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego wiadomość e-mail z 3 marca 2021 r. przesłana z Departamentu Strategii w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej.

Jak wynika z treści ww. dokumentów, Komisja Europejska stoi na stanowisku, że **pięć Instytucji Zarządzających, które przyjęły uchwały „przeciwko ideologii LGBT” lub „Samorządowe Karty Praw Rodziny”, nie jest zdolna do zagwarantowania horyzontalnej zasady niedyskryminacji w implementacji funduszy unijnych**². Do wymienionych w tym kontekście instytucji należy także, co stwierdzam z przykrością, Marszałek Województwa Lubelskiego, w związku z przyjęciem przez Sejmik Województwa Lubelskiego uchwały o przeciwdziałaniu „ideologii LGBT” z 25 kwietnia 2019 r.

Z niepokojem przyjmuję te informacje jako kolejne świadectwo **ryzyka utraty zaufania** ze strony instytucji Unii Europejskiej oraz państw członkowskich UE do polskich samorządów terytorialnych w związku z podjętymi uchwałami wymierzonymi w osoby LGBTI. Informacje te należy rozpatrywać w kontekście szeregu działań i

¹ Materiały zostały opublikowane na platformie Twitter:

<https://twitter.com/AtlasNienawisci/status/1373919827581149187>

² Tekst uwag Komisji Europejskiej do projektu Umowy Partnerstwa – „European Commission informal comments to the draft Partnership Agreement 2021-27 Poland (version received on 18.1.2021)”: “Five regional authorities who adopted resolutions on “Freedom from LGBT ideology”, “Regional Charter on Family Rights” etc. are also indicated to be part of the system of institutions involved in the implementation of the Partnership Agreement. Part of the role of a Managing Authority is to prevent any kind of discrimination. Therefore in case of these five institutions, their capacity to ensure compliance with the horizontal principle of non-discrimination in the implementation, is questionable and needs to be ensured.”

wystąpień różnych instytucji unijnych dotyczących ww. uchwał, w tym dwóch rezolucji Parlamentu Europejskiego: rezolucji z 18 grudnia 2019 r. w sprawie dyskryminacji osób LGBTI i nawoływania do nienawiści do nich w sferze publicznej, w tym stref wolnych od LGBTI³ potępiającej przyjmowanie przez polskie samorządy uchwał o „przeciwdziałaniu ideologii LGBT”, wskazując na ich dyskryminujący charakter, oraz rezolucji z 11 marca 2021 r. w sprawie ogłoszenia UE strefą wolności osób LGBTIQ⁴, ponownie wzywającej do uchylecia wspomnianych uchwał, oraz licznych wypowiedzi przedstawicielek Komisji Europejskiej. Na szczególną uwagę zasługują słowa Przewodniczącej Komisji Europejskiej, Ursuli von der Leyen, wygłoszone w ramach orędzia unijnego we wrześniu 2020 r. Przewodnicząca Komisji podkreśliła, że bycie sobą nie jest ideologią, jest tożsamością [...] **Strefy wolne od LGBTI są strefami wolnymi od człowieczeństwa i nie ma na nie miejsca w naszej wspólnocie**⁵. Słowa Ursuli von der Leyen były zapowiedzią przyjętej wkrótce potem strategii Komisji Europejskiej „Unia równości. Strategia na rzecz równości osób LGBTIQ 2020-2025”, mającej na celu zagwarantowanie przestrzegania praw człowieka osób LGBTIQ na obszarze Unii Europejskiej⁶. Warto podkreślić, że jedną z zapowiedzi sformułowanych przez Komisję Europejską w tym dokumencie strategicznym jest zagwarantowanie przestrzegania zasady równości i niedyskryminacji we wszystkich politykach unijnych, **w tym także w europejskich programach finansowania i wydatkowania funduszy UE**.

Ponownie pragnę zatem podkreślić, że **dla dobra i ochrony praw** nie tylko osób nieheteronormatywnych i transpłciowych, ale **wszystkich mieszkańców**, organy które przyjęły dyskryminujące uchwały przeciwko tzw. „ideologii LGBT” powinny **je niezwłocznie uchylić**⁷. Jednocześnie, za pożądane należy uznać podjęcie odpowiednich działań także przez Pana Marszałka – jako podmiotu odpowiedzialnego za zarządzanie funduszami UE w ramach **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego** – w celu wdrożenia instrumentów, które **realnie i aktywnie** przeciwdziałać będą aktom dyskryminacji w toku wydatkowania unijnych funduszy.

Mając na uwadze powyższe, działając w oparciu o art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627, t.j.), zwracam się do Pana Marszałka z prośbą o przedstawienie stanowiska w niniejszej sprawie. Uprzejmie proszę w szczególności o wyjaśnienie:

³ Nr druku P9_TA-PROV(2019)0101

⁴ Nr druku: B9-0166/202

⁵ <https://www.theguardian.com/world/2020/sep/16/ursula-von-der-leyen-says-polands-lgbt-free-zones-have-no-place-in-eu>

⁶ Dokument Komisji Europejskiej: Union of Equality: LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025 (Bruksela, 12.11.2020) - https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_20_2126

⁷ Zob. także raport Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Rady Europy Sprawozdanie z misji informacyjnej na temat roli władz lokalnych w odniesieniu do sytuacji i praw osób LGBTI w Polsce z 27 stycznia 2021 r., dostępny: https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Raport_Rady_Europy_%20%28jez.polski%29.pdf

- 1) czy rekomendacje Komisji Europejskiej, przedstawione w piśmie Dyrektorów Generalnych ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego oraz ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej z 25 września 2020 r. (nr Ares (2020)5040335), zostały wdrożone, a jeśli tak, to w jaki sposób?
- 2) czy otrzymał Pan korespondencję z 3 marca 2021 r. z Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej w kwestii negocjacji unijnej Umowy Partnerstwa, a jeśli tak, to czy planuje Pan podjęcie **nowych**, aktywnych działań zamierzających do zapewnienia horyzontalnej zasady niedyskryminacji **ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową**, w szczególności zgodnie z rekomendacjami Komisji Europejskiej?
- 3) jakie działania podjął lub planuje Pan podjąć w celu weryfikacji, czy środki finansowe unijnej polityki spójności są i będą wydatkowane w sposób zgodny z zasadą niedyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego?

Z poważaniem

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Załącznik:

- pismo Dyrektorów Generalnych ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego oraz ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej z 25 września 2020 r. (nr Ares (2020)5040335)